

Wymagania edukacyjne na poszczególne śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z geografii w klasie 5

Numer i temat lekcji*	Wymagania edukacyjne na poszczególne śródroczne oceny klasyfikacyjne z geografii w klasie 5:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Mapy – najważniejsze źródła informacji geograficznej					
1. Mapy – płaski, pomniejszony obraz Ziemi (1.1)	- podaje definicję mapy i wymienia jej elementy; - rozpoznaje skalę liczbową, mianowaną i podziałkę liniową; - oblicza rzeczywistą odległość, wykorzystując podziałkę liniową; - podaje sytuacje z codziennego życia, których warto skorzystać z mapy.	- wyjaśnia pojęcie skali; - stosuje różne zapisy skali i prawidłowo je odczytuje; - zamienia skalę liczbową na mianowaną; - przedstawia skalę liczbową i mianowaną w postaci podziałki liniowej; - odczytuje informacje z mapy, korzystając z legendy.	- zamienia skalę mianowaną na skalę liczbową; - określa, która skala jest większa, a która mniejsza.	- porządkuje skale od największej do najmniejszej (i odwrotnie); - oblicza odległość rzeczywistą na podstawie różnych rodzajów skali; - wskazuje wybrane obiekty na mapach w różnych skalach; - wyjaśnia, dlaczego mapa jest źródłem informacji.	- wskazuje zależność między skalą a szczegółowością mapy; - odróżnia mapy w skali dużej od map w skali małej; - biegle oblicza odległości w terenie na podstawie skali mapy; - wybiera odpowiednią mapę w zależności od wskazanego problemu i uzasadnia wybór
2. Ukształtowanie terenu na mapie (1.2)	- wskazuje wysokość względną i bezwzględną na schematycznym rysunku; - odczytuje z mapy wysokości bezwzględne; - oblicza wysokość względną; - wymienia formy terenu: wklęsłe (dolina, kotlina) i wypukłe (pagórek, wzgórze, góra); - wymienia barwy wykorzystywane do przedstawienia nizin, wyżyn i gór na mapie.	- podaje prawidłowy zapis wysokości względnej (m) i wysokości bezwzględnej (m n.p.m.; m p.p.m.); - wyjaśnia pojęcie poziomica; - na podstawie rysunku rozpoznaje formę wklęsłą i wypukłą - wskazuje na rysunku poziomice stoku stromego i stoku łagodnego; - podaje co oznaczają kolory na mapie hipsometrycznej.	- opisuje, jak dawniej na mapach przedstawiano ukształtowanie terenu; - odczytuje wysokość bezwzględną punktów leżących między poziomiceami; - rozpoznaje na podstawie rysunku poziomicego różne formy terenu.	- odczytuje informacje z mapy poziomicewej; - wyjaśnia, czym charakteryzuje się mapa hipsometryczna; - wskazuje różnice pomiędzy mapą ogólnogeograficzną a mapą tematyczną.	- wykonuje rysunek poziomicewej form terenu według instrukcji; - ustala skalę barw do rysunku poziomicewego; - opisuje ukształtowanie terenu na podstawie mapy hipsometrycznej; - podaje przykłady map ogólnogeograficznych i map tematycznych.

* w nawiasie podano numer rozdziału w podręczniku

3. Różnorodność krajobrazów Polski (1.3)	- wyjaśnia pojęcie krajobraz; - wymienia składniki krajobrazu na podstawie mapy; - wymienia pasy krajobrazowe Polski; - odczytuje z mapy nazwy wybranych krain geograficznych należących do poszczególnych pasów.	- wyjaśnia pojęcie kraina geograficzna; - wymienia wybrane krainy geograficzne należące do poszczególnych pasów krajobrazowych; - wskazuje na mapie krainę geograficzną i charakteryzuje pas ukształtowania powierzchni, w którym znajduje się jego miejscowość.	- podaje cechy charakterystyczne każdego pasa krajobrazowego; - wymienia procesy kształtujące krajobraz poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski; - rozpoznaje na mapie konturowej pasy krajobrazowe.	- podaje cechy wspólne i różnice pomiędzy pasami krajobrazowymi; - rozpoznaje pasy krajobrazowe na podstawie opisu i ilustracji; - wyjaśnia, dlaczego ukształtowanie powierzchni Polski ma charakter pasowy; - podaje przykłady elementów krajobrazu, będących efektem działania procesów geologicznych.	- przedstawia charakterystykę pasów krajobrazowych na podstawie map; - rozpoznaje na mapie konturowej krainy geograficzne.
4. Ocena krajobrazu najbliższej okolicy (1.4)	- wymienia sytuację, w której jest potrzebna ocena krajobrazu; - wskazuje obszary atrakcyjne krajobrazowo na podstawie mapy.	- wymienia warunki wpływające na atrakcyjność krajobrazu; - wyjaśnia, w jakim celu wykonuje się badanie oceny krajobrazu; - wskazuje w swoim otoczeniu miejsca, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian.	- wymienia etapy badania oceny krajobrazu; - uzasadnia wybór miejsc w najbliższym otoczeniu, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian.	- planuje badanie oceny krajobrazu na podstawie wrażeń; - Wyjaśnia pozytywne i negatywne skutki zmian w krajobrazie wywołane działalnością człowieka	- przeprowadza badanie oceny krajobrazu; - analizuje wyniki, wyciąga wnioski; - przedstawia własne propozycje zmian w krajobrazie najbliższej okolicy, aby była to przestrzeń przyjazna.

5. Podsumowanie działu 1 Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–4.

Dział 2. Krajobrazy Polski

6. Krajobraz wysokogórski – Tatr (2.1)	- wskazuje Tatry na mapie Polski, określa położenie względem swojej miejscowości; - podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Tatr; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; - wskazuje na ilustracji elementy krajobrazu wysokogórskiego; - wymienia piętra roślinne Tatr; - podaje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w górach.	- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr: Rysy, Gerlach; - wymienia rośliny typowe dla poszczególnych pięter roślinnych; - wymienia najważniejsze cechy pogody w Tatrach; - wymienia formy ochrony przyrody w Tatrach; - odczytuje podstawowe informacje z mapy turystycznej Tatr.	- porównuje wysokość Tatr z wysokością Alp i Himalajów (podaje nazwy i wysokości najwyższych szczytów, wskazuje je na mapie); - opisuje cechy krajobrazu wysokogórskiego (cechy rzeźby, pogodę, piętrowość roślinną); - przedstawia obyczaje i zajęcia mieszkańców Podhala; - wymienia i wskazuje na mapie inne łańcuchy górskie w Polsce.	- wskazuje procesy geologiczne, które przyczyniły się do ukształtowania krajobrazu Tatr; - wskazuje zależność pomiędzy wysokością n.p.m. a piętrowością roślinną i pogodą; - analizuje mapę turystyczną Tatr	- opisuje procesy kształtujące rzeźbę wysoko górską; - wyjaśnia proces powstawania doliny U-kształtnej (np. na przykładzie Doliny Kondratowej); - porównuje krajobraz wysokogórski Tatr z krajobrazem Karkonoszy i Gór Stołowych; - porównuje obyczaje i kulturę mieszkańców Podhala i swojego regionu;
--	---	--	---	--	--

Numer i temat lekcji*

Wymagania na ocenę:

	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
				- opisuje podstawowe cechy krajobrazu górskiego Karkonoszy i Gór Stołowych.	- samodzielnie na podstawie mapy i innych źródeł informacji przygotowuje program jednodniowej wycieczki w Tatrach.
7. Krajobraz wyżynny – Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (2.2)	- wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko- - Częstochowską, określa jej położenie względem swojej miejscowości; - wskazuje na mapie główne miasta Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej – Kraków, Częstochowę; - podaje nazwę skały stanowiącej podłoże geologiczne krainy (wapień); - wymienia cechy krajobrazu wyżyny wapiennej; - podaje nazwę parku narodowego utworzonego na tym obszarze.	- wyjaśnia, w jaki sposób tworzyły się skały wapienne; - wyjaśnia pojęcia: ostańce skalne; - wskazuje miejsca, które warto zobaczyć .na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej na mapie	- podaje drugą nazwę wyżyny – Jura Krakowsko-Częstochowska; - wyjaśnia, w jaki sposób utworzyły się ostańce skalne i jaskinie; - określa położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; - podaje przykłady roślin i zwierząt objętych ochroną w Ojcowskim Parku Narodowym; - wskazuje sposoby gospodarczego wykorzystania tego regionu; - wymienia podstawowe osobliwości przyrodnicze i zabytki regionu.	- opisuje krajobraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej; - podaje nazwy charakterystycznych jaskiń (Łokietka, Wierna); - wyjaśnia, co oznacza określenie „Orle Gniazda”; - wymienia najważniejsze zabytki Krakowa; - rozpoznaje tradycyjny strój krakowski.	- wyjaśnia pochodzenie nazwy Jura Krakowsko- - Częstochowska -wyjaśnia pojęcie skamieniałość; - uzasadnia, dlaczego Wyżyna Krakowsko-Częstochowska należy do atrakcyjnych turystycznie regionów Polski; - uzasadnia, dlaczego Kraków jest miastem atrakcyjnym dla turystów.
8. Krajobraz nizinny – Nizina Mazowiecka (2.3)	- określa położenie Niziny Mazowieckiej na mapie; - wskazuje na mapie główne miasta Niziny Mazowieckiej; - odczytuje z mapy nazwy rzek przepływających przez pas nizin; - wymienia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej.	- wskazuje na mapie pozostałe niziny leżące w obrębie pasa Nizin Środkowopolskich; - wymienia czynniki wpływające na kształtowanie krajobrazu tego regionu; - wskazuje na mapie Kampinoski Park Narodowy.	- opisuje ukształtowanie terenu Niziny Mazowieckiej; - wymienia i podpisuje na mapie główne rzeki Niziny Mazowieckiej; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu; - rozpoznaje charakterystyczne motywy łowickie i kurpiowskie.	- wyjaśnia proces powstawania meandrów, starorzeczy i wydm śródlądowych; wskazuje cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej, które są wspólne dla innych nizin w Polsce; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek przyczynił się do kształtowania krajobrazu Niziny Mazowieckiej.	- wyjaśnia rolę łądolodu w kształtowaniu rzeźby nizin Polski Środkowej; - wyjaśnia, dlaczego Puszcza Kampinoska nazywana jest płucami Warszawy.

9. Krajobraz pojezierny – Pojezierze Mazurskie (2.4)	- określa położenie Pojezierza Mazurskiego; - wymienia podstawowe cechy krajobrazu pojezierzy; - podaje nazwę największego jeziora Polski; - podaje główny czynnik który ukształtował krajobraz pojezierzy.	- wskazuje na mapie pozostałe pojezierza; - opisuje krajobraz Pojezierza Mazurskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców Pojezierza.	- wyjaśnia proces powstawania jezior; - podaje przykłady jezior; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu.	- wyjaśnia, jak powstał krajobraz pojezierny; - porównuje cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej i Pojezierza Mazurskiego; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje walory przyrodnicze Pojezierza Mazurskiego.	- podaje różnice między rzeźbą staro- i młodoglacjalną; - wskazuje na mapie przykłady obszarów z taką rzeźbą; - porównuje na podstawie mapy hipsometrycznej pojezierza Polski; - wskazuje osobliwości przyrodnicze regionu.
10. Krajobraz nadmorski – Pobrzeże Słowińskie (2.5)	- wskazuje na mapie Pobrzeże Słowińskie; - wymienia procesy kształtujące krajobraz w strefie wybrzeży; - wymienia wybrane cechy krajobrazu nadmorskiego; - odróżnia wybrzeże niskie od wysokiego; - podaje nazwę największego jeziora przybrzeżnego.	- wskazuje na mapie pozostałe pobraża; - opisuje krajobraz Pobrzeża Słowińskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców pasa pobraży.	- wyjaśnia pojęcia: <i>wydma, klif, jezioro przybrzeżne, ujście rzeki, mierzeja</i>; - wymienia metody ochrony brzegu przed niszczącą działalnością wody; - podaje przykłady miejsc atrakcyjnych turystycznie w pasie pobraży.	- wyjaśnia proces powstawania jezior przybrzeżnych, podaje przykłady takich jezior; - opisuje proces powstawania wydym; - wyjaśnia proces niszczenia klifu, podaje miejsce występowania; - opisuje krajobraz Słowińskiego Parku Narodowego.	- wskazuje zależności między działalnością morza, wiatru i rzek a rodzajami wybrzeży; - wskazuje na mapie miejsca występowania wybrzeża wysokiego i niskiego; - wyjaśnia różnicę między budującą i niszczącą działalnością wody morskiej i wiatru (podaje przykłady form); - wyjaśnia, dlaczego nad morzem rozwija się turystyka.
11. Krajobraz wielkomiejski – Warszawa (2.6)	- wskazuje Warszawę na mapie; - wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego; - wymienia miejsca, z których słynie Warszawa.	- Podaje cechy położenia Warszawy; - wymienia czynniki przyciągające ludzi do wielkich miast; - przedstawia krótką charakterystykę Warszawy.	- wymienia zalety i wady życia w dużym mieście; - wymienia charakterystyczne części dużego miasta (centrum: zabytkowe Stare Miasto, nowoczesne centrum biurowe, dzielnice mieszkaniowe, tereny zielone, dzielnice przemysłowe, peryferia/przedmieścia).	- opisuje życie w dużym mieście; - wyjaśnia, dlaczego wygląd miast często ulega zmianie; - opisuje charakterystyczne części Warszawy, podając przykłady z infrastruktury miasta.	- opisuje dolinę Wisły w Warszawie; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę komfortu życia w dużym mieście (na przykładzie Warszawy).
12. Krajobraz miejsko-przemysłowy – Wyżyna Śląska (2.7)	- wskazuje na mapie Wyżynę Śląską; - podaje przykłady miast Wyżyny Śląskiej; - omawia, jak wydobywanie węgla kamiennego przyczyniło się do rozwoju przemysłu; - wymienia cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego.	- wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się na Wyżynie Śląskiej; - wymienia przykłady zastosowania węgla kamiennego; - wymienia negatywne skutki wpływu przemysłu na środowisko przyrodnicze Wyżyny Śląskiej.	- wyjaśnia, w jaki sposób powstał węgiel kamienny; - wyjaśnia pojęcie <i>przemysł</i>; - opisuje krajobraz Wyżyny Śląskiej.	- wyjaśnia, dlaczego na Wyżynie Śląskiej powstało skupisko dużych miast; - wyjaśnia, dlaczego krajobraz Wyżyny Śląskiej to krajobraz przekształcony; - podaje przykłady zmian w krajobrazie spowodowanych rozwojem przemysłu.	- uzasadnia, że występowanie surowców wpływa na kształtowanie krajobrazu; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego Wyżyny Śląskiej.

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:
-----------------------	---------------------

	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
13. Krajobraz rolniczy – Wyżyna Lubelska (2.8)	- wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; - podaje nazwę skały typowej dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia nazwy gleb charakterystycznych dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia cechy krajobrazu rolniczego.	- wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; - wymienia główne rośliny uprawiane na Wyżynie Lubelskiej; - podaje przykład wąwozu lessowego jako elementu krajobrazu Wyżyny Lubelskiej; - opisuje pracę rolnika w ciągu roku.	- podaje cechy charakterystyczne lessu; - opisuje proces powstawania wąwozu lessowego, podaje miejsca występowania; - wyjaśnia, na czym polega żyzność gleby; - opisuje krajobraz wiejski; - podaje przykłady miast Wyżyny Lubelskiej.	- wskazuje na mapie krainy geograficzne o korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa; - podaje cechy urodzajnych gleb: czarnoziemów; - wymienia atrakcje turystyczne Wyżyny Lubelskiej.	- wyjaśnia, od czego zależy żyzność gleby; - podaje, jakie zabiegi poprawiają jakość gleby; - wskazuje różnice między wsią rolniczą a wsią podmiejską.
14. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 6–13.				
	Wymagania edukacyjne na poszczególne roczne oceny klasyfikacyjne z geografii w klasie 5:				
Dział 3. Łądy i oceany na Ziemi					
15. Łądy i oceany na Ziemi. Model Ziemi (3.1)	- wskazuje na mapie i globusie południki i równoleżniki; - wskazuje na mapie i globusie równik, południk 0°, południk 180°, zwrotniki, koła podbiegunowe, bieguny; - wskazuje na mapie i globusie kontynenty i oceany.	- Podaje czym różni się równik od pozostałych równoleżników; - wyjaśnia, czym jest globus; - podaje na jakie półkule dzieli Ziemię: równik i południki 0° i 180°; - podaje cechy strefy międzyzwrotnikowej i okołobiegunowej; - wyjaśnia pojęcia: <i>kontynent</i>, <i>ocean</i>.	- wyjaśnia pojęcia: południki, równoleżniki, oś Ziemi; - wskazuje równoleżniki wyznaczające strefę międzyzwrotnikową i strefy okołobiegunowe; - omawia położenie kontynentów i oceanów na poszczególnych półkulach;	- opisuje cechy południków i równoleżników; - opisuje strefy oświetlenia Ziemi; - wymienia kontynenty według wielkości powierzchni; - uzasadnia, dlaczego Ziemia nazywana jest błękitną planetą.	- wyjaśnia różnice między kształtem południków i równoleżników na mapie i globusie; - wyjaśnia, kim był Eratostenes; - wyjaśnia pochodzenie nazw kontynentów.
16. Wielkie podróże – odkrywanie lądów i oceanów (3.2)	- podaje czas i przyczyny wielkich podróży geograficznych;	- wymienia osiągnięcia epoki wielkich odkryć geograficznych; - wskazuje na mapie przebieg wyprawy Magellana	- podaje nazwiska podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania kontynentów i opisuje ich osiągnięcia;	- wymienia nazwiska polskich podróżników i odkrywców;	- opisuje osiągnięcia Polaków w odkrywaniu i badaniu kontynentów - wskazuje na mapie miejsca badane przez Polaków;

	- wymienia imiona i nazwiska przynajmniej dwóch podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania świata; - omawia przebieg wyprawy Kolumba.		- wymienia tereny najsłabiej poznane przez człowieka.	- wskazuje na mapie miejsca trudne do zbadania (pasma górskie poszczególnych kontynentów).	- przedstawia odkrycia geograficzne na osi czasu.
17. Jak pokazać klimat? – wykresy i mapy klimatyczne (3.3)	- wyjaśnia pojęcie <i>klimat</i>, - wymienia składniki klimatu; - wskazuje na klimatogramie wykres przebiegu temperatury i opadów; - odczytuje podstawowe informacje z wykresów klimatycznych.	- odróżnia pogodę od klimatu; - odczytuje dane klimatyczne z tabel i wykresów; - wymienia informacje zawarte na mapach klimatycznych; - wymienia nazwę strefy klimatycznej, w której znajduje się Polska.	- wymienia sposoby przedstawiania danych klimatycznych; - wyjaśnia pojęcie klimatogram; - wyjaśnia pojęcie strefa klimatyczna; - oblicza średnią wartość temperatury powietrza; - wyjaśnia pojęcie <i>amplituda temperatury powietrza</i>; - wymienia strefy klimatyczne.	- oblicza amplitudę temperatury powietrza; - analizuje wykresy klimatyczne; - wskazuje na mapie świata strefy klimatyczne.	- opisuje klimat na podstawie dowolnego klimatogramu; - wykonuje klimatogram na podstawie danych klimatycznych.
18. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 15–17.				
Dział 4. Krajobrazy świata					
19. Krajobrazy wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej (4.1)	- podaje nazwy kontynentów, na których rosną wilgotne lasy strefy równikowej i lasy strefy umiarkowanej; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej.	- wskazuje na mapie obszary występowania lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wymienia warstwy lasu strefy umiarkowanej i warstwy wilgotnego lasu strefy równikowej; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w obu strefach; - wymienia znaczenie lasów dla człowieka.	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - opisuje warunki codziennego życia w wilgotnym lesie równikowym.	- opisuje krajobraz wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w obu strefach krajobrazowych; - wyjaśnia pojęcie: <i>epifit</i>, podaje przykłady takich roślin.	- porównuje krajobraz wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - opisuje rdzennych mieszkańców Amazonii i Kotliny Konga.
20. Krajobrazy sawanny i stepu (4.2)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują sawanny i stepy;	- wskazuje na mapie obszary występowania sawanny i stepu; - podaje definicję sawanny i stepu;	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat sawanny i stepu;	- opisuje krajobraz sawanny i stepu; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych;	- porównuje krajobraz sawanny i stepu; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi;

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	- odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy krajobrazu sawanny i stepu.	- podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w tych strefach krajobrazowych.	- podaje inne nazwy stepów, określa miejsca ich występowania; - podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje gospodarczo te regiony.	- opisuje życie ludzi na sawannie i stepie.	- opisuje sawannę jako atrakcję turystyczną.
21. Krajobrazy pustyni gorącej i pustyni lodowej (4.3)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują pustynie; - wyjaśnia pojęcie <i>pustynia</i>; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy krajobrazu pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących pustyni i lodowych; - wymienia przyczyny powstawania pustyni; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat pustyni gorącej i pustyni lodowej; - opisuje gospodarcze wykorzystanie pustyni.	- opisuje krajobraz pustyni gorącej i pustyni lodowej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi na pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- porównuje krajobraz pustyni gorącej i pustyni lodowej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - wyjaśnia pochodzenie nazw: Antarktyda, Antarktyka, Arktyka.
22. Krajobrazy tajgi i tundry (4.4)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują tajga i tundra; - wyjaśnia pojęcia: <i>tajga</i> i <i>tundra</i>; - odczytuje z klimatogramów podstawowe informacje dotyczące temperatury i opadów; - wymienia cechy krajobrazu tajgi i tundry.	- wskazuje na mapie obszary występowania tajgi i tundry; - podaje przyczynę zróżnicowania roślinności w tych strefach; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla tajgi i tundry.	- analizuje przebieg temperatury i opadów w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat tajgi i tundry; - opisuje gospodarcze wykorzystanie tajgi.	- opisuje krajobraz tajgi i tundry; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi w tajdze i tundrze.	- porównuje krajobraz tajgi i tundry; - wyjaśnia zależność pomiędzy warunkami klimatycznymi, a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi. - wyjaśnia, w jaki sposób powstaje wieloletnia zmarzlina.

23. Krajobraz śródziemnomorski (4.5)	- podaje nazwy kontynentów, na których występuje krajobraz śródziemnomorski; - odczytuje z klimatogramu podstawowe informacje dotyczące temperatury powietrza i opadów atmosferycznych; - wymienia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego.	- wskazuje na mapie świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w tej strefie krajobrazowej.	- podaje obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego w Europie; - wyjaśnia pojęcie: <i>makia</i>; - analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramu; - opisuje klimat śródziemnomorski; - wymienia rośliny uprawne występujące w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego.	- opisuje krajobraz śródziemnomorski; - uzasadnia, dlaczego celem podróży jednej trzeciej turystów świata są kraje położone nad Morzem Śródziemnym; - wyjaśnia, dlaczego ludzie żyjący w tej strefie są długowieczni.	- wyjaśnia, dlaczego w strefie śródziemnomorskiej krajobraz jest mocno zmieniony przez człowieka; - opisuje symbolikę wybranych roślin śródziemnomorskich.
24. Krajobraz wysokogórski Himalajów (4.6)	- wskazuje Himalaje na mapie; - podaje nazwę najwyższego szczytu Himalajów; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego.	- podaje wysokość szczytu Mount Everest; - wymienia piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje życie mieszkańców Himalajów.	- wyjaśnia pojęcia: <i>lodowiec</i>, <i>granica wiecznego śniegu</i>; - opisuje piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje warunki klimatyczne Himalajów.	- podaje inne nazwy najwyższego szczytu Himalajów niż Mount Everest; - wyjaśnia proces powstawania lodowców górskich; - wyjaśnia, dlaczego wysokie góry są trudnym miejscem do życia; - wymienia nazwiska pierwszych zdobywców szczytu Mount Everest.	- porównuje krajobraz Himalajów i Tatr; - wskazuje różnice między południowymi i północnymi stokami Himalajów; - wyjaśnia, dlaczego Himalaje nazywane są dachem świata; - wymienia nazwiska polskich himalaistów.
25. Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna (4.7)	- wymienia na podstawie mapy strefy klimatyczne i roślinne; - podaje, jak zmienia się temperatura na Ziemi od równika do biegunów i wraz z wysokością nad poziomem morza.	- wymienia nazwy stref krajobrazowych od równika do bieguna; - wskazuje na mapie strefę klimatyczną, roślinną i krajobrazową, w której mieszka.	- wyjaśnia pojęcie <i>strefa krajobrazowa</i>; - wskazuje na mapie strefy krajobrazowe; - wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu stref krajobrazowych; - omawia, czym jest piętrowość klimatyczno-roślinna, wymienia czynnik wpływający na jej występowanie; - wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatu na Ziemi.	- wyjaśnia, dlaczego strefy krajobrazowe układają się pasami; - wyjaśnia, dlaczego na Ziemi są różne strefy klimatyczne; - wyjaśnia pojęcie krajobrazu astrefowego, podaje przykłady krajobrazów.	- uzasadnia, że elementy środowiska przyrodniczego są ze sobą ściśle związane; - wyjaśnia różnice między krajobrazem strefowym a astrefowym; - wyjaśnia zależność pomiędzy strefowością krajobrazów a piętrowością klimatyczno-roślinną.
26. Podsumowanie działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 19–25.				

1. Treści wyróżnione pogrubieniem dotyczą dostosowania dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce (traktowane jako wymaganie na ocenę o jeden stopień wyższą)

2. W wyjątkowych przypadkach wymagania na oceny klasyfikacyjne śródroczne mogą być przeniesione do wymagań na oceny klasyfikacyjne roczne.